

**YAŞAM DOYUMU VE SUÇ KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİ
(MERSİN ÖRNEĞİ)*****Meral ÖZTÜRK¹
Murat YILDIZ²****ÖZ**

Günümüz toplumları zamanla daha belirgin hale gelen ciddi sosyal sorunlarla karşı karşıyadır. Suç korkusu son zamanlarda bu sorunlardan bir tanesi olarak dikkat çekmektedir. Kısaca herhangi bir suçun mağduru olma korkusunu ifade eden suç korkusu; hem bireylerin fiziksel ve psikolojik açıdan yıpranmasına hem de sosyal ilişkilerin sarsılmasına yol açabilmekte, toplumsal düzeni bozabilmektedir. Suç korkusunun yol açtığı sorunlardan birisinin yaşam doyumunu düşürdüğü varsayımından hareketle yapılan bu çalışma, Mersin il merkezinde 800 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar literatürle örtüşür bir şekilde örnekleme suç korkusunun yüksek olduğuna işaret etmektedir. Diğer yandan katılımcıların yaşam doyumları orta düzeydedir. Çalışmada suç korkusu ile yaşam doymu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Suç Korkusu, Yaşam Doyumu, Öznel iyilik, Mutluluk

**A RELATION BETWEEN LIFE SATISFATION AND FEAR OF CRIME
(MERSİN EXAMPLE)****ABSTRACT**

Modern societies encounter a number of persistent social problems, symptoms of which are becoming more apparent over time. One of these issues is fear of crime, which has recently started to draw more attention in societies. The fear of crime, briefly defined as the fear of being a victim of any crime, may have adverse physical and psychological effects on individuals, while it weakens social relations and damages social order. Presuming that one of the critical impacts of the fear of crime is reducing one's life satisfaction, this study has been carried out with 800 participants living in Mersin.

* Bu makale Meral Öztürk'ün "Sosyolojik Açıdan Suç Korkusu ve Yaşam Memnuniyeti: Mersin İli Örneği" Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,2015) başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü,
Yrd.Doç.Dr., mrozturk@cumhuriyet.edu.tr

² Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü,
Prof.Dr. yildizm@cumhuriyet.edu.tr

The findings of the study correspond to the literature and have demonstrated that the level of fear of crime is significantly high in Mersin. On the other hand, the participants have an average life-satisfaction level. And there is no meaningful relationship between the fear of crime and life satisfaction.

Key Words: Crime, Fear of Crime, Life Satisfaction, Well-being, Happiness.

GİRİŞ

İnsan, yaşamı boyunca mutluluğu yakalamak için uğraşmaktadır. Ünlü filozof Aristo; mutluluğun insan yaşamındaki tek değer olduğunu, bunun dışındaki her şeyin mutluluğa ermek için araç olarak kullanıldığını, bir kere mutluluğa ulaşıncı başka hiçbir şeyin istenmediğini (Diener, 1994: 103) ifade ederken mutlu olmanın insan yaşamındaki önemini vurgulamıştır. Bu önem antik dönemden beri mutluluğun ne olduğu ve nasıl elde edildiği üzerine düşünceler üretilmesine yol açmıştır.

Literatürde mutluluk, öznel iyi olma kavramıyla sıklıkla eşdeğer anlamda kullanılmaktadır. Kısaca bireyin kendini iyi hissetmesi ve hayatını olumlu yönde değerlendirmesi (Diener, 1994: 106) olarak tanımlanan öznel iyi oluş; duygusal (duyuşsal/hedonik) ve bilişsel olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Duygusal boyut bireyin kendi durumu ile ilgili olumlu ve olumsuz duygulanımından, bilişsel boyut ise yaşam doyumundan oluşmaktadır (Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999: 277). Yaşam doyumunu “kişinin sürdürdüğü hayatı bir bütün olarak olumlu bir şekilde değerlendirmesi anlamında kullanılmaktadır” (Kurt, Beyaztaş ve Erkol, 2010: 36). Daha geniş bir ifadeyle yaşam doyumunu bir insanın ne istediği ve neye sahip olduğunu karşılaştırmasıyla elde ettiği durum ya da sonuca gönderme yapmaktadır. Kişinin beklentileriyle gerçek durum kıyas edilerek yaşamdan ne kadar memnun olduğu anlaşılmaktadır (Özer ve Karabulut, 2003: 72). Bireyin arzuları ve başarıları arasındaki uyumsuzluk azaldıkça yaşamından daha fazla memnun olacağı varsayılmaktadır (Diener, Oishi, ve Lucas, 2003: 419). Sosyal bilim literatüründe ilk defa Neugarden tarafından kullanılan yaşam doyumunu (Özer ve Karabulut, 2003), öznel iyi oluş olgusuyla ilgili araştırmalarda sıklıkla çalışılan boyutu oluşturmaktadır. Literatürde yaşam doyumunun genellikle *Aşağıdan Yukarıya (Bottom Up)* ve *Yukarıdan Aşağıya (Top Down) Kuramları, Uyum Kuramı, Uyuşmazlık Kuramları, Ereksel Kuram ve Kişilik Kuramları* çerçevesinde açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir.

Aşağıdan Yukarıya (Bottom Up) ve Yukarıdan Aşağıya (Top Down) Kuramları “yaşam doyumunun ve mutluluğun dışsal ya da içsel kökenini değerlendirmektedir” (Şimşek, 2011: 31). Aşağıdan Yukarıya Kuramı objektif yaşam koşullarının bireyin mutluluğu için önemli olduğunu savunmaktadır. Kurama göre mutluluk küçük olayların toplamından ibarettir. Bireyler anlık haz ve acılarını toplayarak yaşamlarında mutlu olup olmadıklarını hesaplamaktadır. Eğer mutlu oldukları anlar daha fazlaysa o zaman kendilerini mutlu kabul etmektedir. Yukarıdan Aşağıya (top-down) Mutluluk Kuramı ise mutluluğun bireyin içsel özelliklerinden kaynaklandığını savunmaktadır. Kurama göre bireyler yaşadıkları olaylarla ilgili olumlu veya olumsuz değerlendirmeler yapmaktadır. Ancak insanların yaşadıkları tecrübeler daha çok olumlu yönde değerlendirme eğilimleri vardır. Bu eğilim, onların anlık ilişkilerini etkilediğinden (Diener, 1984: 565), insanlar küçük hazlardan hoşlanmaktadır. Kişinin küçük olaylardan hoşlanıyor olması onun diğer olaylara da hoşgörüyü yaklaşmasını getirmektedir (Yetim, 1991: 99).

Uyum Kuramı insanın değişen durumlara uyum sağladığını öne sürerek daima mutlu ya da daima mutsuz olunamayacağını vurgulamaktadır. Kurama göre yakın zamanda oluşan değişiklikler insanı ya mutlu ya da mutsuz etmektedir (Yetim, 1991: 104). Fakat zamanla, bu olayların etkileri güçlerini kaybetmeye başlamakta, insanlar iyi veya kötü olaylara zaman içerisinde uyum sağlamaktadır (Diener vd., 1999: 285).

Uyuşmazlık Kuramları genel olarak kişilerin kendilerini ya geçmişi ile ya da diğerleriyle kıyasladığını savunmaktadır. Bu kıyaslama sonucunda kişi kendisini daha iyi hissederse mutlu olmaktadır. Uyuşmazlık kuramları içerisinde yer alan Sosyal Karşılaştırma Kuramı kişinin çevresindekilerle kendisini karşılaştırdığını çevresindekilerin durumu kendisinininkinden daha kötü olanların kendilerini mutlu hissettiğini aksi takdirde mutsuz olduğunu varsaymaktadır (Diener vd., 1999: 282).

Ereksel Kuram, amaç ve ihtiyaç kavramları etrafında yaşam doyumunu açıklamaya çalışmaktadır. Kişinin ihtiyacı doğrultusunda belirlediği amaçların tipi, yapısı, o amaca ulaşmadaki başarısı ve hedefe ulaşmada sarf ettiği gelişme, duygularını ve yaşam doyumunu etkilemektedir (Diener, 1984: 532).

Kişilik Kuramları mutlu veya mutsuz olmak durumu üzerinde bireyin kişilik özelliklerinin etkili olduğunu öne sürmektedir. Kişilik kuramları içerisinde yer alan *Dinamik Denge Kuramı* kişilerin

mutluluklarının sabit düzeyinin kişilik/karakter tarafından belirlendiğini iddia etmektedir. Kişilik özelliklerine göre insanların olayları değerlendirme şekli değişmektedir (Diener, 1984: 280; Diener vd., 2003: 408). Örneğin Tellegen ve Larsen dışa dönük karakterlerin hoş olan duygusal uyaranlara, içe dönük kişiliğe sahip olanların ise olumsuz duygusal uyaranlara karşı daha duyarlı olduğunu öne sürmektedirler. Bu da yaşamlarından aldıkları hazı etkilemektedir (Diener vd., 1999: 281; Diener vd., 2003: 408).

Etkinlik Kuramı mutluluğun insanın davranışlarının sonucu olduğunu öne sürmektedir. Önemli olan mutluluğu elde etmeye odaklanmak değil, eylem/etkinlik ve amaçlara odaklanmaktır. Ancak etkinlik ile bireyin beceri düzeyinin uygun olması gerekmektedir. Etkinliğin zorluğu ile bireyin becerisi eşit olduğunda mutluluk kendiliğinden gelecektir (Diener, 1984: 564).

Yaşam doyumunu üzerinde yapılan çalışmalar çoğunlukla sosyo-demografik özellikler, ekonomik ve sosyal değişkenler çerçevesinde incelenmektedir (Medina ve Tamayo, 2012: 92). Son dönemlerde sınırlı olmakla birlikte yaşam doyumunu etkileyen değişkenlerden birisinin suç korkusu olduğunu ortaya koyan çalışmalara da rastlanmaktadır (Bkz.: Haris ve Jensen, 1998; Møller, 2005). Suç korkusu 1960'ların başlarında dikkat çekmeye ve bilimsel yollarla incelenmeye başlayan sosyal bir olgudur (Hale, 1996: 79; Roberts, 2012: 150).

Suç korkusu, korkunun duygusal boyutunu oluşturan çok yönlü bir kavramdır. Ferraro suç korkusunu *bireyin suç veya suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği duygusal tepki veya anksiyete duygusu* (Ferraro, 1995: 22) olarak tanımlamaktadır. Sundeen ve Mathieu ise suç korkusunu *mağdur olma ihtimaline karşın kişilerin hissettikleri kaygı ve endişe miktarı* (Akt.: Hignite, 2007: 3). Warr (2000: 453) ise *algılanan çevreye karşı geliştirdiğimiz duygusal reaksiyon* olarak tanımlamaktadır. Suç korkusunu etkileyen bireysel (cinsiyet, yaş, etnik köken, gelir vb.) ve çevresel (fiziksel ve sosyal bozulma, sosyal ilişkilerin zayıflığı vb) pek çok etken söz konusudur.

Araştırmalar suç korkusunun günümüz modern toplumların karşılaştığı sosyal sorunlardan birisi olduğunu (Hale, 1996) ortaya koymaktadır. Bu durum ilk kez Amerika'daki Kanun Uygulama ve Adalet Dairesi Başkanlık Komisyonu Raporu (1967: v) ile ortaya konmuştur. Rapora göre; halkın %43'ü suça maruz kalma korkusu nedeniyle gece dışarı çıkamadığını, %35'i yabancılarla

konuşmadığını, %21'i gece arabayla gitmeyi tercih ettiğini, %20'si ise suça maruz kalmamak için başka bir muhite taşınmak istediğini belirtmiştir. 1980'lerin başında yapılan İngiliz Suç Anketi (British Crime Survey) ile Uluslararası Suç ve Mağduriyet Anketi (International Crime and Victimization Survey) sonuçları da suç korkusunun bireysel bir sorun olmanın ötesine geçtiğini göstermektedir (Hale, 1996: 79). Suç mağduru olmamak için pek çok insan, gece hatta gündüzün belli saatlerinde bile evden çıkamaz durumdadır. Hatta bazen evde oturmak bile tehlikelerden korunmak için yeterli olamamaktadır. Her an birilerinin alarm sistemini devreden çıkarması ve eve girmesi muhtemeldir. İnsanlar sadece kendileri için değil yakınları adına da endişelenmektedir. Aileler, bu endişeyle çocuklarını okullarına yalnız başına gönderememekte, onların servisler aracılığıyla okullarına kadar güvenle gitmelerini temin etmeye çalışmaktadır. İnsanlara şüpheyle yaklaşmak modern yaşamın bir gereği haline dönüşmüş görünmektedir. İnsanlar, tanımadıkları birisini gördüklerinde kaygılanmakta ve onlarla sosyal mesafelerini korumaya çalışmaktadır (Tudor, 2008: 239). Suç, insanın mutlu olması için gerekli unsurlardan birisi olan güven duygusunun sarsılmasına neden olmakta, kendi yaşamı üzerinde kontrolünü kaybettiğini düşünen insanların yaşam doyumlarının düşmesine neden olmaktadır (Franklin, T.W., Franklin, C.A. ve Fearn, 2008: 204). Bu iddiayı doğrulayan çalışmalardan birisi Kennedy ve Silverman (1985: 10) tarafından Kanada'nın Winnipeg ve Edmonton şehirlerinde yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre mağduriyet korkusu hissedenlerin yaşam doyumlarının daha düşük olduğunu saptamışlardır. Møller (2005) Güney Afrika'da yaşayan bireylerin mağduriyet algısının ve güvenlik kaygısının yaşam doymu üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Jackson, Farral ve Gray 2003-2004 "İngiliz Suç Araştırması" anketi sonuçlarını analiz ettikleri çalışmada suç mağduru olma endişesi ile yaşam kalitesinin düşmesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulmuşlardır (Akt.: Franc, Larsen ve Lipovcan, 2012: 47). Haris ve Jensen (1998: 9) Avustralya'da 1996-1997 yılları arasında yapılan araştırmanın verilerinden yola çıkarak evdeyken herhangi bir suça maruz kalmanın yaşam doymunu olumsuz yönde etkileyen en önemli değişken olduğunu ortaya koymuşlardır. Adams ve Serpe (2000) ise Los Angeles'te yaptıkları çalışmada suç korkusunun sosyal bütünleşme ve yaşam doymu üzerinde negatif etkiye sahip olduğunu göstermişlerdir. Ancak suç korkusunun yaşam doymu üzerindeki etkisi dolaylıdır.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde bu çalışmanın amacı yaşam doyumu ile suç korkusu arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Katılımcıların yaşam doyumu düzeyi nedir?
2. Katılımcıların suç korkusu düzeyi nedir? Katılımcılar en çok hangi suç türünden (mal varlığına-şahsa yönelik) korkmaktadır?
3. Yaşam doyumu ile suç korkusu arasında bir ilişki var mıdır? İki değişken arasında bir ilişki varsa bu ilişki hangi yön ve düzeydedir?

Daha öncede değinildiği üzere suç korkusunun yaşam doyumu ile ilişkisini ortaya koyan çalışmalar olmakla birlikte bu çalışmalar sayıca azdır. Türkiye’de ise suç korkusu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Söz konusu çalışmanın bu açıdan alana sağlayacağı katkı önemlidir.

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada tarama (betimsel) modellerinden ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkiyel tarama modeli iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında “birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi” amaçlamaktadır (Karasar, 2012). Bu çerçevede söz konusu çalışmada suç korkusu ve yaşam doyumu arasındaki ilişki incelenmektedir.

1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma 23 Haziran-4 Temmuz 2014 tarihleri arasında Mersin ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini sosyoekonomik düzeylerine göre seçilen 10 mahallede yaşayan 18 yaş ve üstü bireyler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde *oranlı tabakalı örneklem tekniği* kullanılmıştır. Bu teknikle mahalleler sosyoekonomik düzeylerine göre üst, orta ve alt sınıf mahalleler olarak üç tabakaya ayrılmıştır. Yenişehir Belediyesine bağlı Limonluk, Eğriçam ve Menteş Mahalleleri üst sosyoekonomik sınıfı; Mezitli Belediyesine bağlı Menderes ve Fatih Mahalleleri ile Yenişehir Belediye sınırları içerisindeki Bahçelievler Mahallesi orta sosyoekonomik sınıfı; Akdeniz Belediyesi’ne bağlı Çay ve Çilek Mahalleleri ile Toroslar Belediyesine bağlı Güneykent ve Kurdali Mahalleleri alt sosyoekonomik sınıfı temsilen örnekleme dâhil edilmiştir. Ardından *tesadüfî örnekleme tekniği* kullanılarak

belirlenen toplam 800 haneden 18 yaş ve üstünde yer alan birer kişi ile anket uygulaması yapılmıştır (Bkz.: Tablo 1).

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik soruların yanında suç korkusunu ölçmek amacıyla Ferraro (1995) tarafından geliştirilen ve Kul (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan “Suç Korkusu Ölçeği” kullanılmıştır. Ferraro (1995) “Suç Korkusu Ölçeği”nin güvenilirlik alfa katsayısının 0.90 olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışma kapsamında ölçeğin güvenilirliği 0.91 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin oldukça yüksek bir güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. “Suç Korkusu Ölçeği” 11 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden elde edilecek en düşük puan 11, en yüksek puan ise 55’tir. Suça ilişkin korku ölçeği mal varlığına yönelik ve şahsa yönelik suçlar olarak sınıflandırılmaktadır. Silahlı saldırıya uğramak, öldürülme ihtimali, cinsel taciz, tecavüze uğramak ve gasp şahsa karşı suçlar olarak; dolandırılmak, ev dışındayken veya ev içindeyken hırsızların eve girmesi, herhangi bir mala zarar gelmesi veya malın çalınması ile kapkaç mal varlığına yönelik suçlar olarak belirlenmektedir.

Araştırmada kullanılan bir diğer ölçek “Yaşam Doyumu Ölçeği”dir. Yaşam doyumu düzeyini ölçmek üzere 5 sorudan oluşan ölçek; Diener, Emmons, Laresen ve Griffin tarafından 1985 yılında geliştirilmiştir. Maddeler 7’li likert ölçeği ile derecelendirilmektedir. En yüksek 35, en düşük 5 puanın alındığı ölçekte puan düştükçe yaşam doyumu azaldığı öngörülmektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.87, ölçüt bağımlı geçerliliği 0.82’dir. Köker, 1991 yılında ölçeği Türkçeye uyarlamış, yaptığı “yüzeysel geçerlilik” analizinde ölçeğin her bir maddesinden elde edilen puanlarla toplam puanlar arasındaki korelasyonu yeterli bulmuştur. Ölçeğin test-tekerrar test güvenilirlik katsayısı ise 0.85 olarak saptanmıştır. Yetim, 1993 yılında yaptığı çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısını 0.86 olarak hesaplamıştır (Tuzgöl Dost, 2007: 135). Bu çalışmada “Yaşam Doyumu Ölçeği” 5’li likert tarzında hazırlanmış olup varyans açıklama oranının % 68.89, güvenilirlik katsayısının 0.88 olduğu tespit edilmiştir.

1.4. Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Çalışma sonunda elde edilen verilerin analizinde, SPSS 18.00 istatistik paket programının ilgili modülleri kullanılmıştır. Analizler %95 güvenilirlik düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde yüzde ve frekans dağılımları ile pearson momentler çarpımı korelasyonu hesaplamasından yararlanılmıştır.

2. BULGULAR

Toplanan verilerin analizine geçmeden önce katılımcıların belli başlı demografik özelliklerini tanıtmaya yönelik frekans dağılımı verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%
Kadın	302	37.8
Erkek	498	62.3
Yaş		
18-25 Yaş	233	29.1
26-35 Yaş	209	26.1
36-45 Yaş	195	24.4
46-55 Yaş	95	11.9
56 ve Üzeri	68	8.5
Medeni Durum		
Bekâr	302	37.8
Boşanmış	7	9
Dul	30	3.8
Evli	461	57.6
Eğitim Düzeyi		
Okuryazar Değil	19	2.4
Sadece Okuryazar	25	3.1
İlkokul	110	13.8
Ortaokul	121	15.1
Lise ve Dengi	347	43.4
Üniversite	178	22.3
Gelir		
Alt Gelir Grubu	122	15.3
Orta Gelir Grubu	632	79.0
Üst Gelir Grubu	46	5.8

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların %37.8’i kadın % 62.3’ü erkektir. Araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu 18-25 (%29.1) aralığındadır. 46 yaş ve üzerinde bulunan katılımcıların oranı %20.4’tür. Ankete katılanların %57.6’si evli, %37.8’i bekârdır. Çalışma kapsamında lise ve dengi okul mezunu olanların %43.4 ile en yüksek temsile sahip olduğu, ardından %22.3 ile üniversite ve yüksekokul mezunlarının geldiği görülmektedir. Ortaokul ve ilkokul mezunu olanların oranı ise %28.9’dur. Bu grupta en düşük katılım okur yazar olmadıklarını ifade edenler (%2.4)’den oluşmuştur.

Örnekleme katılanların %15.3'ü alt gelir grubunda, %79'u orta gelir grubunda, % 5.8'inin ise üst gelir grubunda yer almaktadır.

2.1. Katılımcıların Genel Yaşam Doyumu Düzeyi

En yüksek 25 puanın alınabildiği ölçek maddelerine verilen cevapların ortalaması $\bar{X}=14.80$ 'dir. Bu değer, katılımcıların hayatlarından ortalama düzeyde memnun olduklarını göstermektedir. Yaşam doyumu ölçek maddelerine verilen cevaplar tek tek ele alındığında örneklemin en çok "Yaşamım beni tatmin ediyor" cümlesine katıldığı görülmektedir. Ardından "Pek çok açıdan ideallerime yakın bir yaşamım var" ve "Şimdiye kadar, yaşamda istediğim önemli şeyleri elde ettim" yargısına katılım gelmektedir. "Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim" yargısına katılım dördüncü sıradadır. Ölçekteki en düşük ortalama puan "Yaşam koşullarım mükemmeldir." cümlesine aittir (Bkz.: Tablo 2).

Tablo 2. Yaşam Doyumu Ölçek Maddelerine İlişkin Betimsel İstatistik

	N	\bar{X}	ss.
Pek çok açıdan ideallerime yakın bir yaşamım var	799	3.29	1.07
Yaşam koşullarım mükemmeldir	800	2.50	1.03
Yaşamım beni tatmin ediyor	800	3.34	1.03
Şimdiye kadar, yaşamda istediğim önemli şeyleri elde ettim	800	3.06	1.11
Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim	799	2.61	1.19

2.2. Katılımcıların Suç Korkusu Düzeyi

Mersin'de yaşayan katılımcıların suç korkusu ölçek maddelerine verilen cevapların ortalaması $\bar{X}=34.97$ 'dir. Bu değer orta değerden yüksektir. Dolayısıyla ankete katılanların genel olarak suça maruz kalma korkusu yaşadığı anlaşılmaktadır.

Elde edilen bilgiler literatürle uyumluluk göstermektedir. Yurtdışında (Bkz.: Ferraro, 1995; Hale, 1996; Liska, Lawrence ve Sanchirico, 1982; Skogan ve Maxfield, 1981; Warr, 1995; 2000) ve yurt içinde yapılan (Bkz.: Gökulu, 2011; Karakuş, 2013; Kul, 2009; Uludağ, 2010) pek çok çalışma suç korkusunun yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Öyle ki suç korkusu, suç oranlarındaki düşüşe rağmen yükselişini devam ettirmektedir. Örneğin 1965 ve 1992 yılları arasında yapılan kamuoyu yoklamalarından anlaşıldığına göre suç istatistiklerinde düşüş görülmesine rağmen özellikle 1970'lerin başından itibaren suç korkusunu dile getiren Amerikalıların oranında

yükselme olmuş, o zamandan beri bu oran sabit kalmıştır (Warr, 1995: 297). Gallup 2005 verileri de 1991 ve 2003 yılları arasındaki suç oranlarında ciddi düşüş olduğunu ancak suç korkusunda aynı oranda bir azalmanın söz konusu olmadığını göstermektedir. Verilere göre örneğin 1992 yılında evlerinin yakınlarında dahi gezinmekten korktuklarını söyleyen Amerikalıların oranı %44'tür. Bu oran 2004'te %32'dir (Skogan, 2011: 101). Yine İngiltere'de 1990'lardan sonra suç oranlarında yaşanan düşüşe rağmen İngilizler Avrupa'nın suçtan en çok korkan halkı olarak dikkat çekmektedir (Wynne, 2008: 6). Türkiye'de yapılan bir çalışmada da Kul (2009) İstanbul'un Tuzla ve Eminönü ilçelerinde araştırmaya katılanların genel suç korku ortalamasının oldukça yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlar; suç korkusunun toplumlarda yaygın bir problem haline geldiği, hatta suçun kendisinden daha büyük bir sorun teşkil etmeye başladığını (Clemente ve Kleiman, 1977) göstermesi açısından önemlidir.

Örneklemin mal ve şahsa karşı suç korkuları arasında bir farklılık olup olmadığını anlamak üzere eşleştirilmiş örneklem t testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda mal varlığına yönelik işlenebilecek suçlardan daha çok korku hissedildiği gözlemlenmiştir ($t_{(795)}=22.90$, $p<.05$). Tablo 3'den anlaşılacağı üzere mal varlığına yönelik gelebilecek herhangi bir suçtan korkma ortalaması $\bar{X} = 22.90$ olup şahsa yönelik suçlardan korkma ortalamasından ($\bar{X} = 12.07$) daha yüksektir.

Tablo 3. Örneklemin Hangi Suç Türünden Daha Çok Korktuğunu Gösteren t Testi

	N	\bar{X}	ss.	t	p
Mal Varlığına Karşı Suça Maruz Kalma Korkusu	795	22.90	9.03	29.03	.000
Şahsa Karşı Suça Maruz Kalma Korkusu	796	12.07	5.36		

Araştırmada elde edilen bulgular Kul (2009) tarafından İstanbul'un Tuzla ve Eminönü ilçelerinde yapılan çalışmada elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Söz konusu araştırmada kamu ve özel sektörde çalışanların suç korku düzeyini karşılaştıran Kul, örneklemin mal varlığına yönelik suça ilişkin korkusunun şahsa karşı işlenen suçlara ilişkin korkusundan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

2.3. Suç Korkusu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki

Suçta maruz kalma korkusu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılan korelasyon analizinden elde edilen veriler, suç korkusuyla yaşam doyumu arasında bir ilişkinin bulunmadığını göstermektedir ($r_{(790)}=-0.033, p>.05$).

Bu çalışmanın aksine yukarıda da ifade edildiği üzere suç korkusu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar iki değişken arasında negatif bir ilişkinin olduğunu saptamıştır (Bkz.: Adams ve Serpe, 2000; Haris ve Jensen, 1998; Kennedy ve Silverman, 1985; Møller, 2005). Ancak Michalos ve Zumbo (2000) British Columbia'da yaptıkları çalışmada suç korkusu ve mağduriyet deneyimiyle birlikte suçla ilgili sorunların yaşam doyumu ve mutluluk üzerindeki etkisinin oldukça sınırlı olduğunu tespit etmişlerdir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bireylerin yaşam doyumunun suç korkusu ile ilişkisinin incelendiği çalışmada, suç korku düzeyinin beklenildiği gibi ortalamanın üzerinde olduğu ve örneklemin yüksek düzeyde mağduriyet korkusu yaşadığı saptanmıştır. Günümüz toplumları suç korkusunun ortaya çıkardığı sorunlarla baş etmek zorundadır. Suç korkusunun bu denli yaygın olmasının nedenlerinden birisi suçun hem nicelik hem de nitelik olarak artmasıdır. Bu durum herhangi bir suç eylemiyle her an karşı karşıya kalma ihtimalini yükseltmektedir. Garland (2001: 78-79) kapitalist üretim tarzı, kadınların iş hayatına daha aktif katılımıyla beraber değişen aile içi roller, göçlerle kentlerde değişen demografik yapı, çok kültürlülük, kentlerde hâkim olan ikincil ilişkiler, gecekondulaşma, yoksulluk, sosyal dışlanma, bireysellik, medyanın özellikle de televizyonun yaygınlaşması, sosyal ve kültürel hayatta yaşanan demokratikleşme sonucu devletin suçla mücadele kapasitesinin azalmasının modern toplumlarda suçun yaygınlaşması ve yoğunlaşmasının temel nedenleri olduğunu öne sürmektedir. Bunun yanında özellikle *geç modern dönemde* yaşanan bilgi teknolojisinde devrimler, suçun görünür olmaktan çıkmasına ve kontrol edilemez bir hale dönüşmesine yol açmıştır (Giddens, 2008: 877).

Bu çalışmada elde edilen bir başka bulgu katılımcıların özellikle mal varlığına yönelebilecek suçlardan korkmalarıdır. Bulgular Mersin'in güvenlik durumuyla örtüşmesi bakımından önemlidir. Zira Emniyet Genel Müdürlüğü, kayıtlarında Mersin hırsızlık olayları açısından Türkiye sıralamasında ön sıralarda yer almaktadır. Buna göre Mersin, 2010 yılında hırsızlık suçu açısından

ülke genelinde 6. sırada, 2013 yılında 7. sıradadır. Evden hırsızlık vakalarında ise 2010 yılında 100.000 kişiye düşen olay sayısı sıralamasında beşinci olan Mersin, 2011 yılında altıncı sırada yer almaktadır. Kapkaç ve gasp suçlarının da Mersin’de fazlaca görülen asayiş suçlarından olduğu görülmektedir. Kapkaç suçu ele alındığında ilin 2010 ve 2011 yıllarında 100.000 kişiye düşen olay sayısına göre iller arasında ikinci olduğu, 2013 yılında ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bu durumun bireylerin mal varlığına yönelik suç korkusunun artmasına yol açması muhtemeldir. Tolunay’a göre (2010: 15) hırsızlık vakalarındaki yükseklik, yoğun göç nedeniyle hızlı kentleşme süreci yaşamak durumunda kalan şehirdeki ekonomik ve toplumsal problemlerden kaynaklanmaktadır. Çeşitli nedenlerle şehre göç edenlerin karşılaştığı işsizlik ve ekonomik sıkıntılar, şehirle bütünleşemeyen ve şehrin fırsatlarından yararlanamayan bir kesimin suça meylini artırmaktadır. Bu anlamda bu durumlar hırsızlık açısından açıklayıcı bir neden olabilir. Katılımcılar içerisinde suç mağduru olduğunu söyleyenlerin %43.2’sinin hırsızlık suçuna maruz kaldıklarını ifade etmeleri bu gerçeğin tezahüründen başka bir şey değildir.

Araştırmada katılımcıların ortalama düzeyde yaşam doyumuna sahip olduğu da tespit edilmiş, suç korkusu ile yaşam doyumunu arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Beklenilenin aksine iki değişken arasında böyle bir ilişkinin ortaya konmamasının çeşitli nedenleri olabilir. Bunlardan ilki, yaşam doyumunu üzerinde suça maruz kalma dışında muhtemelen başka değişkenlerin etkili olmasıdır. Michalos ve Zumbo (2000: 290) araştırmalarında mağduriyetin ve güvenlik endişesinin bireylerin öznel iyilikleri üzerinde çok küçük bir etkiye sahip olmasını yoksulluk ve işsizliğe bağlamışlardır. Onlara göre bu iki değişken yaşam doyumunu üzerinde mağduriyetten daha fazla etkilidir. TÜİK tarafından 2003 yılından itibaren düzenli olarak yapılan Yaşam Memnuniyeti Araştırması (YMA) sonuçları incelendiğinde de bireyleri yaşamlarında mutlu eden değerlerin başında sağlığın geldiği görülmektedir. Örneğin 2012 yılında yapılan araştırma sonucuna göre örneklemin %70.77’si sağlıklı olmayı mutlu olmanın en temel nedeni olarak gördüklerini söylemişlerdir. Ardından %13.76 ile sevgi gelmektedir. 2003-2012 yılları arasındaki veriler değerlendirildiğinde 2009 yılı hariç yaşam memnuniyeti anketine katılanların büyük çoğunluğunun buna benzer cevaplar verdiği görülmektedir (TÜİK, 2014). İkincisi, yaşam doyumunu açıklayan kuramlardan Uyum Kuram’ında belirtildiği gibi insanoğlunun içinde bulunduğu durumu bir süre sonra kanıksaması

ve ona uyum sağlamasının yaşam doyumunun düşmesini engellemiş olma ihtimalidir. Yeni durumla yaşamayı öğrenen bireylerin suçun yol açtığı korkuya alışması ve bununla yaşamayı öğrenmiş olması muhtemeldir. Bir diğer muhtemel sebep insanların zorluklar karşısında başa çıkma stratejileri geliştirme becerisine sahip olmalarıdır. Güvensizlik ve sürekli kaygı halinde yaşamak insanı psikolojik açıdan rahatsız edeceğinden bu durumla baş edebilmek için bireyler çeşitli savunma mekanizmaları geliştirmekte böylece yaşam doyumlarını düşürmeden problemlerin üstesinden gelebilmektedirler. Son olarak örneklemin sosyal destek ağlarının güçlü olmasının suç korkusuna karşı yaşam doyumunun düşmesini engellemiş olma ihtimalidir. Türkiye gibi modernliğini tamamlamamış ülkelerde geleneksel değerler toplumsal ilişkilerde hâkimiyetini devam ettirmektedir. Geleneksel ilişkiler aile, komşuluk, arkadaşlık ve akrabalık bağlarının halen var olmasını mümkün kılmaktadır. Bu bağlar kişilere önemli sosyal destek sağlamaktadır. Sosyal destek, insanların kendilerini yalnız hissetmesini önlemekte ve onların hayata olumlu yaklaşmasını sağlamaktadır. Böyle olunca insanların yaşam doyumlarının düşmesinin önüne geçilebilmektedir.

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da çeşitli sınırlılıklar söz konusudur. Bu araştırmanın en önemli sınırlılığı yalnızca nicel veri toplama tekniklerinin kullanılmasıdır. Suç korkusu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi daha net ortaya koyabilmek için nicel tekniklerle birlikte nitel tekniklerin kullanılması derinlemesine analiz imkânı sağlayabilirdi. Bundan sonraki çalışmalarda her iki tekniğin bir arada kullanılması değişkenler arası ilişkiyi yorumlamada araştırmacılara kolaylık sağlayacaktır.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise kesitsel bir çalışma olmasıdır. Kesitsel çalışmalarda bir olgu belli belirli bir zaman kesiti içerisinde araştırılmaktadır (Gökçe, 1999: 67). Bu tür çalışmalarda neden-sonuç ilişkilerinin ortaya konması beklenmemektedir.

KAYNAKÇA

ADAMS, R.E. ve SERPE, R.T. (2000). Social Integration, Fear of Crime and Life Satisfaction. *Sociological Perspectives*, 43(4): 605-629.

BRUNSTEIN, J.C. (1993). Personal Goals and Subjective Well-Being: A Longitudinal Study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(5): 1061-1070.

CLEMENTE, F. ve KLEIMAN, M.B. (1977). Fear of Crime in the United States: A Multivariate Analysis. *Social Forces*, 56: 519-531.

DIENER, E. (1984). Subjective Well Being. *Psychological Bulletin*, 95(3): 542-575.

DIENER, E. (1994). Assesing Subjective Well-Being: Progress and Opportunities. *Social Indicators Research*, 31: 103-157.

DIENER, E., SUH, E.M., LUCAS, R.E. ve SMITH, H.L. (1999). Subjective Well Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*, 125(2): 276-302

DIENER, E., OISHI, S. ve LUCAS, R.E. (2003). Personality, Culture, and Subjective Well-Being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life. *Annual Review of Psychology*, 54: 403-425.

FERRARO, K.F. (1995). *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. Albany: State University of New York.

FRANC, R., LARSEN, Z.P. ve LIPOVCAN, L.K. (2012). Personal Security and Fear of Crime as Predictors of Subjective Well-Being. Dave Webb ve Eduardo Wills-Herrera (Eds.), *Subjective Well-Being and Security* içinde (ss.45-69). London, New York: Springer

FRANKLIN, T.W., FRANKLIN, C.A. ve FEARN, N.E. (2008). A Multilevel Analysis of the Vulnerability, Disorder, and Social Integration Models of Fear of Crime. *Social Justice Research*, 21(2): 204-227.

GARLAND, D. (2001). *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*. Chicago: University of Chicago.

GIDDENS, A. (2008). *Sosyoloji* (5. Basım) (Çev.: Cemal Güzel) İstanbul: Kırmızı.

GÖKÇE, B. (1999). *Toplumsal Bilimlerde Araştırma* (3. Baskı). Ankara: Savaş.

GÖKULU, G. (2011). *Perceived Risk of Victimization and Fear of Crime: A Case Study of METU Students*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

HALE, C. (1996). Fear of Crime: A Review of the Literature. *International Review of Victimology*, 4: 79-150.

HARIS, M. ve JENSEN, B. (1998). Fear of Crime and Perceptions of Safety. *Australian Social Monitor*, 1(1): 8-10.

HIGNITE, L.R. (2007). *Measuring the Impact of Neighborhood Incivilities and Other Variables Upon Fear of Crime and Perceived Likelihood of Victimization*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Sam Houston State University The Faculty of the College of Criminal Justice, Huntsville, Texas.

HOPE, T. ve SPARKS, R. (Ed.) (2000). *Crime, Risk and Insecurity: Law and Order in Everyday Life and Political Discourse*. London: Routledge

KARAKUŞ, Ö. (2013). Suç Korkusunun Sosyolojik Belirleyenleri: Sosyal Sermaye mi? Sosyal Kontrol mü? *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1): 1-19.

KARASAR, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (23. Basım)*. Ankara: Nobel.

KENNEDY, L.W. ve SILVERMAN, R.A. (1985). Perception of Social Diversity and Fear of Crime. *Environment and Behavior*, 17: 275-295.

KIZMAZ, Z. (2013). Modernleşme ve Suç: Kuramsal Açıdan Bir Bakış. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 23(1): 229-240.

KUL, M. (2009). *Toplumda Suça İlişkin Korkunun Yapılaşması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KURT, G., BEYAZTAŞ, F.Y. ve ERKOL, Z. (2010). Yaşlıların Sorunları ve Yaşam Memnuniyeti. *Adli Tıp Dergisi*, 24(2): 32-39.

LISKA, A.E., LAWRENCE, J.J. ve SANCHIRICO, A. (1982). Fear of Crime as a Social Fact. *Social Forces*, 60(3): 760-70.

MEDINA, C. ve TAMAYO, J.A. (2012). An Assesment of How Urban Crime and Victimization Affects Life Satisfaction. Dave Webb ve Aduardo Wills-Herrera (Eds.), *Subjective Well Being and Security* içinde (ss. 91-148), London, New York: Springer.

MICHALOS, A.C. ve ZUMBO, B.D. (2000). Criminal Victimization and the Quality of Life. *Social Indicators Research*, 50: 245-295.

MØLLER, V. (2005). Resilient or Resigned? Criminal Victimization and Quality of Life in South Africa. *Social Indicators Research*, 72 (3): 263-317.

ÖZER, M. ve KARABULUT, Ö.Ö. (2003). Yaşlılarda Yaşam Doyumu. *Turkish Journal of Geriatrics*, 6 (2): 72-74.

ROBERTS, B.J. (2012). State of Affliction: Fear of Crime and Quality of Life in South Africa. Dave Webb ve Aduardo Wills-Herrera (Eds.), *Subjective Well Being and Security* içinde (ss. 149-176), London, New York: Springer.

SKOGAN, W.G. ve MAXFIELD, M.G. (1981). *Coping with Crime: Individual and Neighbourhood Reactions*. Beverly Hills, CA: Sage.

SKOGAN, W.G. (2011). Trends in Crime and Fear: Lessons from Chicago, 1994–2003. S. Karstedt, I. Loader ve H. Strang (Eds.), *Emotions, Crime and Justice* içinde (ss.101-122). Oxford: Hart Pub.

ŞİMŞEK, E. (2011). *Örgütsel İletişim ve Kişilik Özelliklerinin Yaşam Doyumuna Etkileri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

THE PRESIDENT'S COMMISSION ON LOW ENFORCEMENT AND ADMINISTRATION OF JUSTICE. (1967). *The Challenge of Crime A Free Society Report*. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/42.pdf> (21.04.2014).

TOLUNAY, S.F.(2010). *Mersin'de Evlerden Hırsızlık Olaylarında Mağdurların Durumunun Sosyal Antropolojik Olarak İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

TUDOR, A. (2008). A (Macro) Sociology of Fear. *The Sociological Review*, 51(2): 238- 256.

TUZGÖL DOST, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Öznel İyi Oluş ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158): 75-89.

TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu (2014). *Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2013*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16052> (12.02.2015).

ULUDAĞ, Ş. (2010). Vatandaşların Suç Korku (Güvenlik Endişesi) Seviyesine Etki Eden Faktörler ve Alınabilecek Önlemler: Malatya Örneği, *Polis Bilimleri Dergisi*, 12 (1): 1-28.

WARR, M. (1995). Public Opinion on Crime and Punishment. *Public Opinion Quarterly*, 59: 296–310.

WARR, M. (2000). Fear of Crime in the United States: Avenues for Research and Policy. David Duffee (Ed.), *Criminal Justice 2000: Measurement and Analysis of Crime and Justice* (Vol. 4) içinde (ss. 451-489). Washington, DC: U.S. Department of Justice.

Yaşam Doyumu ve Suç Korkusu İlişkisi (Mersin Örneği)

WYNNE, T. (2008). An Investigation Into the Fear of Crime: Is There a Link Between Fear of Crime and the Likelihood Victimization. *Internet Journal of Criminology*. <http://www.internetjournalofcriminology.com/wynne-fearofcrime.pdf> (14.03.2014).

YETİM, Ü. (1991). *Kişisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yaşam Doyumu*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

